

CENTER ZA SLOVENŠČINO
KOT DRUGI IN TUJI JEZIK

PREŽIVETVENA RAVEN ZA SLOVENŠČINO

za potrebe programa Opismenjevanje v slovenščini
za odrasle govorce drugih jezikov

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
CENTER ZA SLOVENŠČINO KOT DRUGI IN TUJI JEZIK

PREŽIVETVENA RAVEN ZA SLOVENŠČINO – za potrebe programa Opismenjevanje v slovenščini za odrasle govorce drugih jezikov

Posodobitev in prilagoditev dokumenta Preživetvena raven v slovenščini, ki je nastal v okviru evropskega projekta SOCRATES – LINGUA 2
TiPS – Testing in Polish and Slovene v letu 2004

Ljubljana, maj 2016

Uvod

Leta 2002 je bil v okviru Sveta Evrope pripravljen dokument *Preživetvena raven* (v angleščini; avtorja J. L. M. Trima) kot opis ravni A1 *Skupnega evropskega jezikovnega okvira* (SEJO) po vzoru podobnih dokumentov za raven A2 Vmesna raven (Waystage 1990), B1 Sporazumevalni prag (Threshold Level 1990; Sporazumevalni prag za slovenščino 2004) in B2 Višja raven (Vantage).

Prvotna slovenska inačica dokumenta *Preživetvena raven* je nastala v okviru slovensko-poljskega projekta TiPS (Testing in Polish and Slovene; projekt v okviru evropskih projektov SOCRATES LINGUA 2). Ta projekt je poleg opisa *Preživetvene ravni v slovenščini* (in poljščini) obsegal še *Pojmovnik testnega izrazja*, *Kontrolne vprašalnike za evalvacijo testov in testnih nalog* ter *Navodila za avtorje testnega gradiva*. Avtorji so pri pripravi izhajali predvsem iz dokumenta *Preživetvena raven*, nastalega v projektu FINGS, in iz *Sporazumevalnega praga za slovenščino*.

Prenovljena različica dokumenta *Preživetvena raven za slovenščino* je nastala v letu 2016 za potrebe in kot priloga izobraževalnemu programu, namenjenemu opismenjevanju priseljencev v slovenščini. V primerjavi s prvotno različico je po obsegu skromnejši – namesto prvotnih 14, predvideva zgolj 10 različnih tematskih področij oz. poglavij, ki se zdijo relevantna za minimalno sporazumevanje posameznikov, za katere se predvideva, da so brez izobrazbe oz. so zelo pomanjkljivo izobraženi. Poleg tega je dokument, saj je od nastanka prvotnega minilo že 12 let, v celoti posodobljen in upošteva sodobno slovensko stvarnost, v katero vstopajo na novo priseljeni posamezniki.

Opis preživetvene ravni

Preživetvena raven je najnižja prepoznana stopnja znanja jezika v *Skupnem evropskem jezikovnem okviru* (SEJO).¹

¹ <http://www.europass.si/files/userfiles/europass/SEJO%20komplet%20za%20splet.pdf>

Osnovo za opis preživetvene ravni jezika predstavlja dokument *Sporazumevalni prag* (Threshold level; prvič objavljen že leta 1975). Z reduciranjem jezikovnih funkcij, pojmov in jezikovnih struktur iz dokumenta *Sporazumevalni prag* je leta 1977 najprej nastal dokument *Vmesna raven* (Waystage). Na podlagi tega dokumenta pa z nadaljnjim krčenjem tudi dokument *Preživetvena raven* – ta prinaša v resnici zgolj tiste funkcije in sporazumevalne naloge, ki so bile prepoznane kot neizogibne za “jezikovno preživetje”. Slovenski sestavljalci so si tako pri pripravi dokumenta *Preživetvena raven v slovenščini* pomagali z dokumentom *Sporazumevalni prag za slovenščino* (2004).

Govorec Preživetvene ravni za slovenščino

Naslovniki Preživetvene ravni v slovenščini so heterogena skupina uporabnikov, med njimi pa lahko izpostavimo:

(1) Udeležence tečajev slovenščine kot tujega jezika na krajših tečajih, ki se zaradi najrazličnejših razlogov želijo naučiti vsaj malo slovenskega jezika (npr. kot turisti, potomci Slovencev po svetu itd.).

(2) Študente v različnih izmenjavnih programih, ki so prišli na študijsko izmenjavo v Slovenijo in se želijo naučiti vsaj malo slovenščine za vsakdanjo uporabo, vendar ne bodo študirali v slovenščini.

(3) Ljudi, ki začasno živijo (ali tudi delajo) v Sloveniji, vendar tukaj ne nameravajo ostati in slovenščine v glavnem tudi ne potrebujejo pri svojem vsakdanjem delu, npr. zaposleni v mednarodnih (tudi tujih) podjetjih, veleposlaništvih ipd.

(4) Priseljence, tako izobražene kot neizobražene, ki se začenjajo učiti slovenščino in bodo z učenjem po vsej verjetnosti nadaljevali tudi na višjih stopnjah.

Učeče se (predvsem četrto skupino) lahko nadalje razdelimo še na:

- tiste, ki znajo brati in pisati v enakem črkopisu, kot ga ima slovenščina (latinična pisava),

- tiste, ki znajo brati in pisati v drugačnem črkopisu, kot ga ima slovenščina,
- tiste, ki sploh ne znajo brati in pisati.

Pričujoča različica dokumenta pa je seveda namenjena predvsem naslovnikom četrte skupine, ki so bodisi popolnoma analfabetsko nepismeni oz. so pismeni samo v zelo drugačnem črkopisu, kot ga uporablja slovenščina. Metode poučevanja in dolžina tečaja, v katerem naj bi učeči se dosegli preživetveno raven znanja slovenščine, je odvisna od zelo različnih dejavnikov.

Sporazumevalna zmožnost na preživetveni ravni je v pretežni meri formulaična, kar pomeni, da temelji na zapomnjenih izrekih, med katerimi večino predstavljajo formule oz. vzorci – to so z vidika govorcev nedeljivi deli jezika, ki se jih ne da analizirati na posamezne komponente, se jih pa da uporabljati v različnih situacijah. Ker je ta relativno neustvarjalna produkcija omejena, je omejeno tudi število situacij, v katerih se lahko ti govorcev ustrezno in učinkovito sporazumevajo. Podobno je tudi pri poslušanju in branju. Govorcev na preživetveni ravni ne morejo v celoti razumeti običajnega govorenega ali zapisanega besedila, lahko pa prepoznajo posamezne besede in izreke pri normalnem govorjenju.

Sporazumevanje govorcev na preživetveni ravni je omejeno na preproste, predvidljive, vsakodnevne situacije, v katerih je izražanje rutinsko in se ponavlja. V manj predvidljivih situacijah si govorcev na preživetveni ravni jezika pomagajo z uporabo verbalnih in neverbalnih strategij (strateška zmožnost), s katerimi dosežejo, da sporazumevanje kljub pomanjkljivemu jezikovnemu znanju steče. Seveda pa bo govorec na preživetveni ravni jezikovnega znanja pri sporazumevanja potreboval pomoč tolerantnega sogovorca, ki se mu bo prilagodil tako z izbiro besedišča, struktur, hitrostjo govorjenja in jasnimi poudarki v členitvi svojega diskurza, ponovitvami in pretirano poudarjeno izgovorjavo.

Teme

Preživetvena raven za slovenščino je prvotno obsegala 14 tem, za potrebe programa *Opismenjevanje odraslih v slovenščini* pa je bilo ohranjenih in delno prilagojenih naslednjih 10 tem:

1. Osebna identiteta
2. Stanovanje, bivanje in okolje
3. Vsakdanje življenje in prosti čas
4. Promet, potovanje in usmerjanje
5. Odnosi z drugimi ljudmi
6. Telo in zdravje
7. Izobraževanje
8. Nakupovanje in storitve
9. Hrana in pijača
10. Delo in poklic

Struktura opisa Preživetvena raven v slovenščini

Zgoraj navedene teme predstavljajo izhodišče opisa Preživetvene ravni. Znotraj opisa posamezne teme je pričakovana raven jezikovnega znanja opisana s pomočjo posameznih jezikovnih funkcij v okviru štirih sporazumevalnih dejavnosti: govorjenja, poslušanja, branja in pisanja (*Govorec je sposoben izraziti voščilo; Govorec je sposoben razumeti preprosto izražena vprašanja in izjave o vsakodnevnih, rutinskih opravilih; Govorec je sposoben razumeti preproste podatke na urnikih, voznih redih ipd.; Govorec je sposoben napisati razglednico*). Večina uresničitvev teh funkcij je za lažjo predstavo ponazorjena s konkretnim primerom uresničitve (*Vse najboljše za rojstni dan.; Jutri delam do 5h., Tečaj slovenščine, soba 116.; Lep pozdrav iz Pirana.*). Tako so v izhodišče postavljeni primeri dejanskih izrekov na določeno temo v neki konkretni situaciji, ki odseva specifične govorčeve potrebe.

V dokumentu *Preživetvena raven za slovenščino* se tako jezikovne funkcije, pojmi in strategije pojavljajo v obliki trditev: *Govorec je sposoben, Govorec zna ...*, ki so slovenska različica angleških CAN DO trditev.

Sociokulturno védenje

Čeprav se pri opisu Preživetvene ravni jezika izhaja iz do neke mere enotnega evropskega okvira sporazumevanja, se v vsaki, tudi slovenski družbi, pojavlja precej kulturno specifičnih vsebin, ki neposredno vplivajo tako na vsebino kot na obliko sporazumevanja. Opis sociokulturnega védenja je vključen neposredno v posamezne teme.

Slovnica

Slovnici v slovenski inačici opisa preživetvene ravni nismo namenili posebnega poglavja, saj je slovnica v veliki meri stvar analitičnega pristopa pri obravnavi besednega sporazumevanja, ki pa mu, s poudarjanjem v pretežni meri nekreativne, torej formulaične rabe jezika na preživetveni ravni odrekamo pomembnejše mesto.

Ljubljana, maj 2016

Nataša Pirih Svetina

1. OSEBNA IDENTITETA

Govorci SO SPOSOBNI posredovati nekaj osnovnih podatkov o sebi, razumeti, če jih kdo sprašuje po njihovih podatkih ter pridobiti in razumeti nekaj osnovnih podatkov o drugih.

DEJAVNOST IN FUNKCIJA	VZORCI
GOVORJENJE IN POSLUŠANJE	
Govorci ZNAJO POVEDATI	
svoje ime, priimek.	(Jaz) sem Mark. Pišem se Collins.
kje živijo.	Zdaj živim v Sloveniji, v Kranju.
svoj naslov.	(Moj naslov je) Celovška cesta 9.
telefonsko številko.	(Moja telefonska številka je) 01 8366 063
svoj e-naslov.	mark.c@gmail.com (mark pika c afna gmail pika com)
od kod so.	Sem iz Kanade.
kaj so po narodnosti.	Sem Slovenec. Francozinja sem.
katere jezike govorijo /ne govorijo.	Govorim angleško. Ne govorim slovensko.
koliko so stari.	Stara sem devetindvajset let.
kaj so po poklicu oz. kaj in kje delajo.	Sem študentka. Delam kot prevajalec. Sem gradbeni delavec. Delam na gradbišču. Hodim v šolo. Študiram. Ne delam.
kaj o svoji družini.	Imam družino, dva otroka.

Govorci znajo VPRAŠATI

druge po podobnih informacijah.

Kako ti je ime?

Od kod ste?

Koliko si star?

Kaj delaš?

Govorci RAZUMEJO

če so vprašani po podobnih informacijah.

Kje živite? Kaj delate?

če slišijo druge pri izmenjavi podobnih informacij. Jan je iz Kranja. Star je 30 let.

BRANJE

Govorci SO SPOSOBNI

PREPOZNATI besede in besedne zveze v obrazcih, npr. prošnji, prijavnici.

ime, priimek, spol, številka potnega lista, naslov, datum in kraj rojstva, telefon, podpis, telefonska številka, kontakt, gsm, elektronski naslov ...

PISANJE

Govorci ZNAJO

VPISATI svoje osebne podatke v obrazec, npr. v prijavnico.

BESEDIŠČE

ime

priimek

poimenovanja črk v abecedi

osebna imena

biti,

naslov

ulica, kraj, mesto, država; hišna številka, poštna številka

imena krajev, ulic, ki so zanj pomembni

živeti

telefon, e-naslov

telefonska številka, afna, pika, poševnica minus, črtica (spodaj)

telefonirati, poklicati

država

govorec pozna ime svoje države v slovenščini: Slovenija, Avstrija, Hrvaška, Madžarska, Italija, itd. – glede na državo izvora posameznega govorca

številke 0-100

poklici

govorec pozna poimenovanje svojega poklica in delovnega mesta, tudi kraja dela: podjetje, tovarna, bolnišnica ipd.

družina

oče, mama, mož, žena, otrok, sin, hči, brat, sestra, fant, punca

narodnost

govorec pozna poimenovanje svoje narodnosti):
Slovenec/Slovenka; Avstrijec/Avstrijka;
Hrvat/Hrvatka

drugo (receptivno):

starost, datum, podpis, kraj rojstva, rojen/a v,
spol, moški, ženski

jeziki

(govorim) slovensko, angleško, nemško,
italijansko ...

ime jezika/ov, ki ga/jih govori, se jih uči
govoriti, učiti se

SOCIOKULTURNO VEDENJE

Govorci naj bi vedeli, da:

- se osebe pri predstavljanju rokujejo;

- poznamo vikanje in tikanje (mlajše osebe se naj takoj naučijo vikanja, čeprav se med seboj tikajo):

- **vi:** nezaznamovana oblika v večini sporazumevalnih položajev: na javnih mestih, v odnosu mlajši proti starejšemu, kadar se odrasli govorci med seboj ne poznajo ...
- **ti:** kaže na neformalni odnos med govorci: med prijatelji, mlajšimi vrstniki, v družini, v odnosu starejši proti mlajšemu ...

2. STANOVANJE, BIVANJE IN OKOLJE

Govorci SO SPOSOBNI posredovati, pridobiti in razumeti nekaj osnovnih informacij v zvezi z bivanjem in stanovanjem, prostori v bivališču, opremo, okoljem ipd.

DEJAVNOST IN FUNKCIJA

VZORCI

GOVORJENJE IN POSLUŠANJE

Govorci SO SPOSOBNI

POVEDATI osnovne podatke o svojem bivališču,

Živim v hiši, ima dve nadstropji.

To je moja soba. Živim v stanovanju s sestro. Sobo si deliva s prijateljem.

Stanovanje je v bloku, v petem nadstropju.

OPISATI bivališče z nekaj besedami.

V pritličju sta skupaj kuhinja in dnevna soba. Jemo v sobi. Tam je miza.

Kuhinja je opremljena. Pomivalni stroj je že star.

OPISATI neposredno okolje ali opisati sliko, na kateri je prikazano okolje.

Pred hišo je vrt, za hišo gozd. Na vrtu so drevesa in rože.

Na sliki je mesto, zadaj so hribi. Skozi mesto teče reka.

VPRAŠATI po informacijah v zvezi z bivanjem in ODGOVORITI na vprašanja.

Koliko sob je v stanovanju? – Dve.

Koliko plačaš za elektriko? – Okoli 30 evrov na mesec.

A so domače živali dovoljene? – Samo manjše.

RAZUMETI, če so vprašani po podobnih informacijah.

Kje je WC?

A ima blok dvigalo?

RAZUMETI, če slišijo druge pri izmenjavi podobnih informacij.

RAZUMETI posamezne, ključne informacije v vremenski napovedi.

Vreme jutri bo sončno. Najnižje jutranje temperature od 17 stopinj, najvišje do 23 stopinj celzija.

BRANJE

Govorci RAZUMEJO

bistvo kratkih sporočil oz. PREPOZNAJO napise, ki se nanašajo na bivanje, bivališče.

Dvigalo ne dela.

osnovne podatke v malih oglasih.

Enosobno stanovanje, 42m², oddam.

ključne podatke v zapisani vremenski napovedi.

Popoldne bo sončno, v notranjosti Slovenije bo nastajala kopasta oblačnost, nastale bodo krajevne plohe ali nevihte. Najvišje dnevne temperature bodo od 23 do 27 stopinj C.

PISANJE

Govorci ZNAJO

NAPISATI kratko sporočilo npr. sosedom ali hišniku. Izgubila sem ključ od kleti. Novak, 2. nadstropje.

BESEDIŠČE

stanovanje

dom, doma, tu, tukaj
soba, garsonjera, hiša, blok pritličje, nadstropje, klet, garaža
stopnice, dvigalo, vrata, okno, stena
kuhinja, kopalnica, stranišče, spalnica, dnevna soba, balkon

storitve

luč, voda, elektrika, ogrevanje, centralna kurjava, radiator, klima, internet priključek, kabel, satelit

ključ, poštni nabiralnik, smeti

živali in rastline

poimenovanja nekaterih živali (ljubljenčkov, domačih, iz živalskega vrta), npr. pes, mačka, krava, lev ...
poimenovanja nekaterih rastlin, npr. trava, roža, drevo, zelenjava

oprema, pohištvo

miza, stol, postelja, omara, kavč, pisalna miza, štedilnik, hladilnik, pralni/pomivalni stroj, likalnik, sesalec
telefon, radio, televizija, računalnik, internet opremljen, neopremljen

okolica

vt, dvorišče, igrišče, park, parkirišče, cesta, ulica, reka, jezero, morje, gozd, gore, mesto, vas, hrib, polje

glagoli

živeti, stanovati, najeti, preseliti se
prižgati, ugasniti, vključiti, izključiti, odpreti, zapreti

SOCIOKULTURNO VEDENJE

Govorci naj bi bili seznanjeni, da v večstanovanjskih zgradbah velja hišni red.

3. VSAKDANJE ŽIVLJENJE IN PROSTI ČAS

Govorci SO SPOSOBNI razumeti izraze v zvezi z vsakdanjim življenjem, posredovati, pridobiti in razumeti informacije, ki se nanašajo na preživljanje časa in izraziti svoje potrebe pri vsakodnevni opravilih in preživljanju prostega časa.

DEJAVNOST IN FUNKCIJA

VZORCI

GOVORJENJE IN POSLUŠANJE

Govorci SO SPOSOBNI

POIMENOVATI ure, dneve, dele dneva, dnevne obroke, vsakodnevne dejavnosti ipd.

V soboto grem na izlet. Odhod je ob osmih.
Zvečer gledam televizijo.

POVEDATI, kdaj in kaj delajo.

Zjutraj zgodaj vstanem. Za zajtrk ponavadi pijem čaj in jem kruh z maslom. Nikoli ne pijem kave.
Potem grem v šolo. Vozim se z avtobusom. Celo dopoldne sem v šoli.

POVEDATI, kaj jih zanima.

Veliko berem.
Rad imam šport. Rada poslušam moderno glasbo.
Všeč so mi komedije.
Politika me ne zanima.

POSTAVITI vprašanja o vsakodnevni, rutinski opravilih.

Kaj delaš danes zvečer? Kdaj prideš danes iz šole?
Kaj rada delaš? Kaj te zanima? S čim se ukvarjaš?

ODZVATI SE na vprašanja in izjave o vsakodnevni, rutinski opravilih.

Zvečer grem v kino.
Okrog treh.
Rada se družim s prijateljicami. Zvečer gremo skupaj ven.
Zanima me šport pa glasba in moda.
Nimam hobija.

RAZUMETI vprašanja in izjave o vsakodnevni, rutinski opravilih.

Kaj boš delal danes zvečer?
Ob sobotah gremo večkrat v nakupovalni center, sploh če je slabo vreme. Če je lepo vreme, so otroci zunaj na igrišču.

RAZUMETI, če slišijo druge pri izmenjavi podobnih informacij.

A rad gledaš nogomet? – Ja, rad.

BRANJE

Govorci SO SPOSOBNI

RAZUMETI preproste podatke npr. na urnikih. Plavanje vsak dan od 15.30 do 17.30.
Jutri zaprto. Knjižnica v ponedeljek zaradi praznika zaprta.

V zapisanem sporočilu RAZUMETI ključne besede o času, dejavnostih in lokaciji. Predstava ob 20h – razprodano.
Pridem v nedeljo zvečer. Počakaj me na avtobusni postaji.
Koncert bo 16. maja ob 19.30 v veliki dvorani.
Prodaja vstopnic uro pred predstavo.

PISANJE

Govorci SO SPOSOBNI

PREPISATI informacije npr. o odpiralnem času. Odprto: pon.–pet. 7.00-19.00, sob., ned. zaprto.

NAPISATI kratko sporočilo (kot vzorec; npr. Sms sporočil). Dobimo se ob osmih pred pošto.

BESEDIŠČE

čas

Ura je ena/pol enih/petnajst do enih ...
ob osmih,
zjutraj, dopoldne, popoldne, zvečer, ponoči, podnevi,
včeraj, danes, jutri,
vedno, nikoli, včasih,
potem, zdaj,
vsak dan,
zgodaj, pozno,
poleti, pozimi, jeseni, spomladi,
lani, letos, drugo leto
dan, teden, mesec, leto
poimenovanja dnevov v tednu in mesecev
poimenovanja letnih časov
poimenovanja pomembnejših praznikov

poimenovanje dnevnih opravil in različnih dejavnosti

iti (ven, v službo, v šolo, nakupovat, spat), priti domov
hoditi v šolo, v službo, delati, učiti se
piti, jesti, imeti (zajtrk, kosilo, večerjo),
pogovarjati se, telefonirati, pisati,
vstati, umiti se, tuširati se, obleči se, kuhati, čistiti,
spati, počivati,

prosti čas

*poimenovanja različnih prostočasnih dejavnosti,
ki so relevantne za posameznika, npr. šport,
plavanje, tek; delo na vrtu, politika, internet*

ukvarjati se z/s, zanimati (se) za

gledališče, kino, koncert, razstava, tekma,
sprehod

vstopnica, rezervirati, kupiti

iti (ven, v kino, na pijačo)

gledati film/televizijo, poslušati glasbo/radio,

brati knjigo/časopis, delati na računalniku,
brskati po internetu

smučati, plavati, igrati (se), peti, sprehajati se, zbirati (posterje)...

SOCIOKULTURNO VEDENJE

Govorci so seznanjeni, da:

- je glavni dnevni obrok kosilo,
- v Sloveniji ločujemo odpadke,
- je v javnih prostorih kajenje prepovedano,
- je v javnih prostorih potrebno utišati prenosne telefone,
- običajni delavnik traja od ponedeljka do petka od 8.00 do 16.00,
- imajo učenci pouk 5x tedensko v dopoldanskem času,
- obstajajo dežurne trgovine in lekarne, ki obratujejo 24 ur na dan vse dni v tednu,
- so banke, pošte in uradi ob nedeljah zaprti, ob sobotah pa odprti samo v dopoldanskem času,
- so uradne ure večine uradov vsak delavnik od osmih do dvanajstih, ob sredah tudi popoldne,
- veliko Slovencev, tudi tistih, ki živijo v mestu, za hobi vrtnari,
- hodijo Slovenci med vikendi na izlete,
- filmi v kinu in na TV, razen risank za otroke, niso sinhronizirani; imajo le slovenske podnapise.

4. PROMET, POTOVANJE IN USMERJANJE

Govorci SO SPOSOBNI razumeti, pridobiti in dati informacije v zvezi s prometom in potovanji. ZNAJO uporabljati javna prevozna sredstva, poiskati namestitev. ZNAJO poizvedeti za pot in usmerjati druge, kam naj gredo, ZNAJO pridobiti ustrezne informacije iz zapisanih besedil.

DEJAVNOST IN FUNKCIJA

VZORCI

GOVORJENJE IN POSLUŠANJE

Govorci SO SPOSOBNI

POIZVEDETI, kako priti do določenega cilja.	Oprostite, kje je banka?
PREPRIČATI SE, da so na pravi poti.	A je to cesta za Kranj?
DAJATI drugim navodila glede smeri.	Naravnost. Banka je na desni.
KUPITI vozovnico.	Eno karto za Koper, prosim.
POIZVEDETI glede cene vozovnice, oddaljenosti, časa potovanja, odhoda in prihoda, mesta odhoda.	Koliko stane povratna vozovnica? Kdaj gre avtobus iz Ljubljane? Od kod gre vlak za Maribor? A moram kje prestopiti? Koliko časa traja vožnja? Kje je avtobusna postaja? Kako daleč je tu do železniške postaje?
REZERVIRATI prenočišče ali turistični aranžma.	Rad bi enoposteljno sobo.
NAJETI vozilo.	Najel bi avto.
RAZUMETI odgovore v zvezi z zgornjimi vprašanji.	Oprostite, kje je banka? Koliko stane povratna vozovnica? – 15 evrov. Kdaj gre avtobus iz Ljubljane? – Čez deset minut.
RAZUMETI osnovna vprašanja in navodila v zvezi s potovanjem.	Dokumente, prosim. Oprostite, kje je banka?

BRANJE

Govorci SO SPOSOBNI

PREPOZNATI in RAZUMETI različne napise in oznake.	Kaditi prepovedano. izstop, vhod, izhod delo na cesti obvoz
---	--

PREPOZNATI in RAZUMETI pomembne informacije z urnikov, voznih redov itd.

BESEDIŠČE

avto

iti z, iti peš, voziti,
kolo, taksi, avtobus, mestni avtobus, vlak, letalo,
ladja

turist

potovanje, počitnicerecepcija, hotel, turistična
agencija, kamp, šotor, rezervirati
enoposteljna, dvoposteljna soba, ključ, račun,
prtljaga

drugo

vhod, izhod, izhod v sili
vozni red, prihod, odhod, zamuda
dokumenti, potni list, zavarovanje, voziško
dovoljenje
vozovnica, karta, rezervacija

lokacije

blagajna, železniška postaja, avtobusna postaja,
letališče, tir, cesta, semafor, križišče, avtocesta,
bencinska črpalka, prehod za pešce, pločnik,
dvigalo, stopnice, nadstropje, hodnik

smer

iti naravnost, zaviti, blizu, daleč, tukaj, tam,
zgoraj, spodaj
naravnost, na levo, na desno, sem, tja

SOCIOKULTURNO VEDENJE

Govorci naj bi bili seznanjeni, da:

- se javni prevoz z avtobusi plačuje različno: z gotovino, z različnimi vozovnicami; obstajajo mesečne vozovnice,
- se v avtobusu ali na vlaku potnik ponavadi vpraša tistega, ki že sedi, če je sedež zraven še prost (Je tukaj prosto?),
- se voziški izpit lahko opravlja pri 16 letih, mladi vozniki pa lahko do polnoletnosti vozijo le v spremstvu odraslih voznikov,
- je omejitev hitrosti v naseljih 50 km/h (pogosto tudi 30 km/h), na ostalih cestah 90 km/h, na avtocestah 130 km/h,
- promet v Sloveniji poteka po desni strani,
- se tudi podnevi vozi s prižganimi lučmi.

5. ODNOSI Z DRUGIMI LJUDMI

Govorci SO SPOSOBNI vzpostavljati stike in sodelovati v komunikaciji z drugimi ljudmi v običajnih, predvidljivih vsakodnevnih sporazumevalnih položajih, obvladajo preprosto interakcijo, če sogovorec govori počasi in razločno ter je pripravljen pomagati. Predstaviti ZNAJO druge ter uporabljati osnovne pozdrave ob prihodu in slovesu. ZNAJO povprašati sogovorca, kako se počuti, in se odzvati na tovrstna vprašanja.

DEJAVNOST IN FUNKCIJA	VZORCI
GOVORJENJE IN POSLUŠANJE	
Govorci SO SPOSOBNI	
POZDRAVITI IN POSLOVITI SE (nevtravno, pogovorno).	Dober dan. Živjo. Na svidenje. Lahko noč.
NAVEZATI stik in ZAČETI pogovor.	Kako ste? Oprostite ... A lahko nekaj vprašam?
PREDSTAVITI sebe in druge osebe.	Jaz sem Martin, to pa je Ana.
ODZVATI SE na predstavitev druge osebe.	Me veseli.
ODZVATI SE na običajna vprašanja, npr. o počutju.	(Kako si?) Hvala, dobro.
POVABITI.	A greva na kavo?
SPREJETI ali ZAVRNITI ponudbo ali povabilo.	Ja, prosim. Ne hvala.
OPRAVIČITI SE.	Oprostite. Oprostite (nimam naloge / zamudila sem).
NAZDRAVITI.	Na zdravje.
DATI KOMPLIMENT.	Dobro izgledaš. Ta obleka ti pa paše.
ČESTITATI, VOŠČITI.	Vse najboljše.
ODZVATI SE na čestitke, voščila.	Hvala.
PROSITI za pomoč.	A mi lahko pomagate?
IZRAZITI nerazumevanje.	Oprostite, ne razmem.

PROSITI za ponovitev.	A lahko ponovite? A lahko še enkrat?
PROSITI za pojasnilo.	Kaj je to? Kaj pomeni ...? Kako se reče ... po slovensko?
PROSITI sogovorca, da govori bolj počasi.	Bolj počasi, prosim.
PREVERITI informacijo.	Kaj ste rekli? Kako ste rekli?
KONČATI pogovor.	Se vidimo. Lepo se imejte.
POSLOVITI SE.	Na svidenje. Adijo.
RAZUMETI ponudbo/povabilo.	Bi kaj spili? Imaš kaj časa?
RAZUMETI druge pri izmenjavi podobnih informacij.	Kako si? – Hvala, dobro. In ti?
ODZVATI SE na pozive, kot so navedeni zgoraj.	

BRANJE

Govorci SO SPOSOBNI

PREPOZNATI in RAZUMETI preprosto napisano kratko sporočilo (sms ipd.), razglednico, čestitko, vabilo.

Pridi ob 17h v našo sobo. Žur bo. Prinesi glasbo.

PISANJE

Govorci SO SPOSOBNI

NAPISATI kratko sporočilo (sms, e-pošto ipd.), čestitko s preprosto vsebino.

Jutri se dobimo ob 7h pred vhodom.
Vse najboljše za rojstni dan.

BESEDIŠČE

pozdravi

dobro jutro, dober dan, dober večer, na svidenje, lahko noč, živjo, adijo

pozdraviti

družabno življenje

prijatelj, znanec, gost

(s)poznati, obiskati,

klepet, zabava, obisk

praznik

vabilo, darilo, rojstni dan, novo leto, poroka

komunikacija

pisati, brati, slišati se po telefonu, poslati,

dobiti, odgovoriti

e-sporočilo, objava na facebooku, twitterju ipd.

SOCIOKULTURNO VEDENJE

Govorci naj bi vedeli, da:

- prikimavanje pomeni strinjanje z izrečenim ali kazanje zanimanja za izrečeno, odkimavanje pa pomeni nestrinjanje,
- so ob obiskih običajna skromna darila(rože, čokolada ipd.),
- tisti, ki povabi, npr. na kavo, običajno tudi plača.
- so moški in ženske popolnoma enakopravni.

6. TELO IN ZDRAVJE

Govorci SO SPOSOBNI pridobiti, posredovati in razumeti informacije ter izraziti svoje potrebe v zvezi s telesom, higieno, zdravjem. ZNAJO uporabljati zdravstvene storitve in RAZUMEJO preprosta navodila, ki jih da npr. zdravnik ali jih preberejo na navodilih zdravil.

DEJAVNOST IN FUNKCIJA	VZORCI
GOVORJENJE IN POSLUŠANJE	
Govorci SO SPOSOBNI	
POVEDATI, kako se počutijo.	Slabo se počutim. Tukaj me boli. Glava me boli.
IZRAZITI svoje psihično in fizično stanje.	Utrujena sem. Vesel sem.
IZRAZITI svoje počutje (npr. pri zdravniku).	Mislím, da se bolan. Boli me glava. Vročino imam.
VPRAŠATI druge po počutju.	Kako si?
PROSITI za pomoč.	Mi lahko pomagate, prosim? Rada bi govorila z zdravnikom. A se lahko naročim? Kje je lekarna? Rabim zdravila.
RAZUMETI vprašanja, ki se nanašajo na njihovo zdravje.	Kako se počutite? A vas to boli?
RAZUMETI navodila v zvezi z nego, jemanjem zdravil.	Vzemite tableto pred jedjo.
BRANJE	
Govorci SO SPOSOBNI	
PREPOZNATI napise v zdravstvu, na zdravilih.	Laboratorij. Tablete proti bolečinam.

BESEDIŠČE

deli telesa

poimenovanja za nekatere dele telesa: glava,
roka, noga, telo

bolezen, poškodba

gripa, prehlad, vročina, alergija
boleti
na pomoč!, nesreča, kri,
poškodba
zdravila
recept, sirup, tablete, antibiotik

stanje/počutje

počutiti se, izgledati,
zdrav, bolan, utrujen, zaspan, lačen, sit, žejen,
vesel, žalosten, zebe me, vroče mi je, slabo mi
je, boli me

zdravstvene storitve

zdravstveni dom, bolnišnica, lekarna,
zdravstveno zavarovanje, zdravstvena kartica
zdravnik, zobozdravnik, sestra, pacient, prva
pomoč
pripomočki za higieno
šampon, milo, zobna ščetka, brisača

SOCIOKULTURNO VEDENJE

Govorci naj bi vedeli, da

- je številka nujne pomoči 112,

-

- si v Sloveniji izberemo osebnega zdravnika: splošnega, otroškega, zobozdravnika, ginekologa,

- k specialistu nas napoti splošni zdravnik,

7. IZOBRAŽEVANJE

Govorci SO SPOSOBNI razumeti, pridobiti, dati in izmenjati podatke, ki se nanašajo na izobraževanje in znanje jezikov.

DEJAVNOST IN FUNKCIJA	VZORCI
GOVORJENJE IN POSLUŠANJE	
Govorci SO SPOSOBNI	
VPRAŠATI za konkretno informacijo v zvezi z organizacijo pouka.	Katera stran, prosim? Kdaj je tečaj?
POVEDATI, katere jezike govorijo.	Dobro govorim arabsko, razumem malo angleško.
IZPOSODITI si kaj ali drugim kaj posoditi.	A mi lahko posodiš slovar, prosim? Ja, seveda. Izvoli. Nimam ga.
POVEDATI kaj o svojem učenju, študiju.	Študiram geografijo. Učim se slovenščino. Moj učitelj je Andrej Jesenko.
VPRAŠATI druge o učenju, študiju.	Kaj se učiš? Kje študiraš? Na kateri tečaj hodiš?
RAZUMETI odgovore na zgornja vprašanja.	
RAZUMETI, če so nanje naslovljena zgornja vprašanja.	
RAZUMETI, če kdo drug izjavlja kaj od zgoraj navedenega.	
RAZUMETI, če se drugi ljudje pogovarjajo o zgoraj navedenem.	
RAZUMETI kritiko.	To pa ne bo v redu.
SLEDITI navodilom.	Odprite knjigo na strani 24.

BRANJE

Govorci SO SPOSOBNI

RAZBRATI informacije npr. z urnika, oglasne deske. Predavanje bo v torek, 7. oktobra, ob 17h v predavalnici številka 5.

Tečaj se začne naslednji teden, v torek, 3. šolsko uro.

POISKATI ključne besede v besedilu npr. v učbeniku.

RAZUMETI učiteljev komentar.

Svetujem več vaje.

PISANJE

Govorci SO SPOSOBNI

PREPISATI datum, čas, kraj dogajanja z oglasne deske.

ZAPISATI kaj po nareku.

NAPISATI kratko opravičilo (o odsotnosti), v katerem uporabi že naučene fraze.

PREPISATI knjižne naslove, imena avtorjev ipd.

BESEDIŠČE

predmet

slovenščina, matematika, angleščina (*po potrebi še kakšne druge*)

udeleženci v izobraževanju

učenec, učenka, učitelj, učiteljica, študent, študentka, profesor, profesorica

učbenik, knjiga

delovni zvezek, slovar, zvezek, papir, svinčnik, kuli

stopnja izobrazbe

osnovna, srednja, višja, visoka; spričevalo, diploma, magisterij, doktorat

ustanove in prostori v njih

vrtec, osnovna šola, srednja šola, razred, učilnica, oddelek, knjižnica, telovadnica, garderoba, dvorana, jedilnica, univerza, fakulteta, , kabinet, predavalnica,

drugo

uradne ure, tajništvo, tajništvo, semester, prijavnica, indeks, vpis, test, ocena, izpit pouk, vaja, predavanje, domača naloga

SOCIOKULTURNO VEDENJE

Govorci naj bi vedeli, da

- obvezna osnovna šola v Sloveniji traja 9 let; otroci vstopijo v šolo pri šestih letih,
- je prvi učni jezik v slovenski šoli slovenščina, v Prekmurju tudi madžarščina, (dvojezični vrtci, osnovne in srednje šole), na Primorskem tudi italijanščina (vrtci, osnovne in srednje šole z italijanskim učnim jezikom),

- je prvi tuji jezik v večini slovenskega prostora angleščina,
- so javne osnovne in srednje šole brezplačne; prav tako univerzitetni študij,
- obstaja sistem različnih srednjih šol; štiriletne se zaključijo z maturo (gimnazija) ali končnim izpitom.

8. NAKUPOVANJE IN STORITVE

Govorci ZNAJO sami kupiti izdelke široke potrošnje in si zagotoviti želene storitve, SPOSOBNI SO pridobiti in razumeti informacije v zvezi z nakupovanjem in storitvami.

DEJAVNOST IN FUNKCIJA	VZORCI
GOVORJENJE IN POSLUŠANJE	
Govorci SO SPOSOBNI	Oprostite, do kdaj je odprta pošta?
POVEDATI, kaj želijo.	Sir, prosim. Samo gledam. Tole bi rada pomerila.
POIZVEDETI, če je določena storitev na voljo.	Kje je banka?
IZRAZITI količino.	Kilo banan, prosim.
VPRAŠATI po informacijah v zvezi z izdelki.	Kje je moka? A imate te čevlje tudi v rjavi barvi? Kje lahko to pomerim?
VPRAŠATI za ceno.	Koliko stane? A je to bolj poceni?
SE ODZVATI na podatek o ceni.	To je pa veliko. Nimam dovolj denarja.
OPRAVITI reklamacijo in se dogovoriti za zamenjavo blaga.	Ta majica je prevelika.
RAZUMETI odgovore na zgornja vprašanja.	
RAZUMETI vprašanja v zvezi z načinom in pogoji plačila.	Z gotovino ali s kartico?
PRIJAVITI izgubo/krajo.	Izgubil sem denarnico.
POKLICATI klic v sili, IZRAZITI vzrok klica in NAVESTI Na Celovski je nesreča. lokacijo dogodka.	

BRANJE

PRS-govorci SO SPOSOBNI

RAZBRATI informacije na izdelkih (etikete) in RAZUMETI napise, oznake v trgovini.	100 % bombaž, blagajna, delikatese, uporabno do ..., rini, vleci Vplačila/Izplačila.
RAZBRATI informacije iz propagandnega gradiva.	akcija, ugodno, popust
RAZUMETI navodila (npr. na bankomatu)	Vstavite kartico.

BESEDIŠČE

storitev

pošta, poštar, banka, menjalnica, policija, policist, urad za priseljence, frizer, avtomehanic, delavnica, bencinska črpalka, čistilnica, gasilci, prva pomoč

nujni primeri

ukrasti, izgubiti, požar, tatvina, tat, nesreča, težava, problem, na pomoč, pokvarjen (avto), popraviti

hrana

voda, meso, ribe, kruh, mleko, sladkor, sadje, zelenjava

cena

Koliko stane?
cena, denar, račun, kreditna kartica, posebna ponudba, akcija, popust, razprodaja blagajna

količina

kos, kg, kila, liter, dcl, deci

denar

denar, evro
zamenjati, dvigniti (denar)
gotovina, drobiž, bankovec

trgovina

kupiti, (na)kupovati/prodajati, plačati, pokazati, zamenjati, gledati, izbrati
trgovina, tržnica, nakupovalni center
kupec, prodajalec

oblačila

hlače, krilo, majica, pullover, čevlji
pomeriti
garderoba

embalaža

konzerva, pločevinka, steklenica, zavitek, lonček, vrečka, škatla

material

les, plastika, kovina, steklo, bombaž, volna

SOCIOKULTURNO VEDENJE

Govorci naj bi vedeli, da:

- veljajo na izdelku zapisane cene,
- je blago mogoče vrniti v trgovino v 30 dneh po nakupu ob predložitvi računa,
- se delikatese prodajajo po dekagramih, npr. 25 dag sira, 10 dag pršuta.

9. HRANA IN PIJAČA

Govorci SO SPOSOBNI razumeti izraze v zvezi s hrano in pijačo, ki jih potrebujejo, če kupujejo ali naročajo hrano in pijačo ali si jo sami pripravljajo.

DEJAVNOST IN FUNKCIJA

VZORCI

GOVORJENJE IN POSLUŠANJE

Govorci ZNAJO

NAROČITI določeno vrsto hrane ali pijače, prositi za jedilni list, račun.

Kavo z mlekom, prosim.

Jaz bom prvi meni.

Račun, prosim.

VPRAŠATI za ceno.

Koliko stane?

IZRAZITI količino.

Kozarec vode, prosim.

POZANIMATI se o vrsti hrane.

Kaj priporočate?

A je v juhi smetana?

Kako se naredi pire krompir?

PROSITI za račun.

Račun, prosim.

IZRAZITI prednostno izbiro.

Sem vegetarijanka.

Ne pijem kave.

Rad imam čokoladni sladoled.

IZRAZITI mnenje o hrani ali pijači.

Dobro je bilo.

ODZVATI SE na vprašanja po željah ipd.

A boste tudi kaj pojedli?

BRANJE

Govorci SO SPOSOBNI

RAZUMETI osnovne izraze v jedilnih listih in preprostih receptih.

Potrebujemo mleko, jajca, moko in sol.

PISANJE

Govorci SO SPOSOBNI

PREPISATI, ZAPISATI sestavine za preprost recept.

BESEDIŠČE

hrana

jesti, kuhati, peči, poskusiti

zelenjava, sadje, solata

meso, riba, ,

sir, jajca,

kruh, riž, krompir, testenine

juha, jed, sladica,

sol, poper,

surov, kuhan, pečen

restavracija

restavracija, gostilna, slaščičarna, kavarna,

picerija, bife, bar,

jedilni list

natakar/natakarica, kuhar

račun

pijača

piti

voda, sok, pivo, vino, kava, čaj, mleko

SOCIOKULTURNO VEDENJE

Govorec naj bi bil seznanjen, da:

- je v restavracijah v času kosila mogoče dobiti kosila (meni) po ugodnejši ceni,

- se v primeru, da gre v restavracijo družba dveh ali več ljudi, računi običajno plačujejo skupaj,

10. DELO IN POKLIC

Govorci SO SPOSOBNI IZMENJATI informacije v zvezi z delom in poklicem.

FUNKCIJA	VZORCI
GOVORJENJE IN POSLUŠANJE	
govorci SO SPOSOBNI	
IZRAZITI preproste zahteve na svojem delovnem mestu.	Potrebujem 20 kopij.
PRENESTI preprosto sporočilo.	Andrej bo danes zamudil.
DATI navodilo na delovnem mestu.	A lahko pošljete to pismo?
PROSITI za dovoljenje.	A lahko dobim en dan dopusta?
VPRAŠATI za informacije o svoji službi.	Kakšen je honorar?
RAZUMETI različne izjave in sporočila na delovnem mestu.	Pošiljka pride v petek. Rekel je, da ga jutri ne bo.
RAZUMETI navodila v okviru svojega dela.	Pri delu morate nositi čelado.
RAZUMETI informacije v zvezi z delom.	Delovni čas je vsak dan od osmih do štirih.
BRANJE	
Govorci SO SPOSOBNI	
PREPOZNATI znake/napise na svojem delovnem mestu.	direktor tajništvo
PREPOZNATI bistvo kratkega zapisanega sporočila.	Pridem takoj.
PREPOZNATI relevantne informacije v oglasih za delo.	Gimnazija Bežigrad išče učitelja nemščine.
PISANJE	
Govorci SO SPOSOBNI	
VPISATI podatke v obrazec, naročilo.	Kopirati 15-krat.
NAPISATI predvidljivo/preprosto sporočilo.	Pridem kasneje.

BESEDIŠČE

poklic

poimenovanja poklicev

glagoli, ki poimenujejo relevantne dejavnosti znotraj posameznega poklicnega ali delovnega področja

poimenovanja različnih pripomočkov, ki jih posameznik uporablja na svojem delovnem področju

poimenovanja različnih prostorov, v katerih se dela

npr. šola, bolnišnica, lekarna, pisarna

drugo

plača, honorar, delovni čas, osemurni delavnik, dežurstvo, odmor, malice, honorarno delo, dopust, bolniška

SOCIOKULTURNO VEDENJE

Govorci naj bi vedeli, da:

- je običajni delovni čas med osmo in šestnajsto uro,
- je v Sloveniji običajen petdnevni 40-urni delavnik,
- se plačo prejema mesečno.